

Edmund Jan Osmańczyk

Dla Mieszkańca

Edmund Jan Osmańczyk, znany pisarz i publicysta, poeta i dziennikarz, działacz narodowego Związku Polaków w Niemczech (ZPwN) do wybuchu drugiej wojny światowej, żołnierz AK, uczestnik Powstania Warszawskiego i działacz podziemia w okresie okupacji hitlerowskiej, po wojnie parlamentarzysta - poseł wielu kadencji Sejmu i senator III Rzeczypospolitej Polskiej, członek Komitetu Obywatelskiego przy Przewodniczącym NSZZ "Solidarność" Lechu Wałęsie, polityk i politolog.

Świadectwem wielkiego talentu i pracowitości jest ogromny dorobek pisarski Edmunda Jana Osmańczyka: prawie 50 książek, w tym dwa tomy wierszy, encyklopedyczne opracowania popularnonaukowe, mowy poselskie i wiele prac analitycznych. Wygłosił wiele referatów na konferencjach i sympozjach naukowych krajowych i międzynarodowych. Był w 1974 roku, wspólnie z prof. Józefem Kokotem, ówczesnym dyrektorem Instytutu Śląskiego - Instytutu Nauko-Badawczego w Opolu,

pomysłodawcą koncepcji organizowania dorocznej konferencji naukowej Colloquium Opole, ważnej płaszczyzny dialogu polsko - niemieckiego.

Opracował pierwszą na świecie "Encyklopedię spraw międzynarodowych i ONZ", nad którą pracował przez dziesięć lat. To kompendium wiedzy o stosunkach i organizacjach Międzynarodowych XIX i XX wieku, a równocześnie słownik terminologii międzynarodowej w czterech językach roboczych ONZ, także w języku polskim. Encyklopedia Osmańczyka ukazała się w 1974 r. w okresie obchodów 40-lecia ONZ i została określona "jedną z najbardziej wartościowych pozycji publikowanych kiedykolwiek na temat organizacji". Na podstawie tego dzieła, jednomyślną uchwałą Rady Wydziału Filologiczno-Historycznego WSP w Opolu został nadany Osmańczykowi w 1975 roku stopień naukowy doktora nauk humanistycznych. W tym samym roku otrzymał także tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, a w 1988 roku Uniwersytetu Wrocławskiego.

Edmund Jan Osmańczyk był wytrawnym znawcą historii i polityki Prus i Niemiec, który naukowymi argumentami przeciwstawił się ówczesnej niemieckiej doktrynie politycznej. Każdy etap dziennikarstwa i politycznych działań Osmańczyka pozostawił trwałe ślady w jego książkach, zawierających głęboką myśl polityczną. Upominał się o godne miejsce narodu polskiego we wspólnocie narodów europejskich, głosił także idee poszanowania godności i praw człowieka. Czynił to konsekwentnie przed drugą wojną światową, gdy jako młody dziennikarz i redaktor prasy polskiej w Niemczech oraz działacz ZPwN bronił praw mniejszości polskiej przed germanizacją i wynarodowieniem. Także wówczas, gdy w obliczu narastającej agresji hitlerowskiej, prześladowań Polaków i innych mniejszości narodowych w Niemczech oraz wobec szybko zbliżającej się wojny, zgodnie z uchwałą Rady Naczelnej ZPwN, kierując Centralą Prasową Związku i pracami nad "Leksykonem Polactwa w Niemczech" opracowywał i dokumentował działalność polskiej mniejszości narodowej, która była brutalnie likwidowana. O prawa człowieka i narodu walczył będąc żołnierzem AK i uczestnikiem ruchu oporu w okupowanej Warszawie. Był powstańcem warszawskim, podczas którego relacjonował codziennie przez siebie napisane, komentarze Polskiego Radia Powstańczego. Widział i przeżył ogrom ludzkich cierpień, bezprzykładne bohaterstwo powstańców i ludności cywilnej, tragiczną niemożność oraz zniszczenie miasta. Podczas powstania utracił maleńkiego pierworodnego synka. Pozostawił z tego okresu "Dziennik z Powstania 1944 r.", który ukazał się pięć lat po śmierci Osmańczyka pod tytułem "Trzeba to

opowiedzieć".

Po wojnie zafascynowany Organizacją Narodów Zjednoczonych od pierwszej londyńskiej sesji 1946 r. poświęcił się, jak sam pisał, "gromadzeniu zapisów encyklopedycznej kroniki tego niezwykłego, epokowego wydarzenia, pierwszej uniwersalnej ochrony życia wszystkich narodów i praw wszystkich ludzi".

W 1987 r. domagał się stabilizacji na 20 lat, występując stanowczo i ostro przeciw cyklicznym wstrząsom "nieudacznego" zarządzania gospodarką. Według Osmańczyka gwarancje tych stabilizacyjnych decyzji muszą się znajdować w rękach suwerennego polskiego społeczeństwa, składającego się z "sił rządowych i obywatelskiej opozycji". Domagał się, aby opozycja była proporcjonalnie dość liczna w Sejmie i radach narodowych oraz w sądownictwie, szczególnie konstytucyjnym i administracyjnym, aby wykluczyć ewentualność bezkarności, woluntaryzm i lekceważenie krytyki. Za jeden z podstawowych warunków stabilizacji uznawał naprawę systemu parlamentarnego i sądownictwa, w tym konieczność jak najszybszego przywrócenia tradycyjnej w polskich warunkach instytucji Senatu jako gwaranta kontroli nad pracami legislacyjnymi Sejmu.

Jako poseł także upominał się o poszanowanie praw i wolności obywatelskich w Polsce. W latach osiemdziesiątych znane były np. jego działania o prawo posiadania wieloletniego paszportu, bez obowiązku oddawania go władzom po każdej podróży i bez składania podań i wyczekiwania w kolejkach na ponowną decyzję władz przy kolejnej podróży. Prawo do paszportu uznawał za jedno z podstawowych praw obywatela. W 1981 r. na posiedzeniu Sejmu postulował potrzebę nowej polityki paszportowej. Wskazywał na kompleks konfliktowych spraw między obywatelem a urzędem, spowodowanych przestarzałymi ustawami: paszportową i o obywatelstwie.

Stefan Ziarko

Źródło: Almanach Miejski - Opolanin'99

Dane kontaktowe

Wydział Promocji

ul. Koraszewskiego 7-9

45-011 Opole

bp [at] um.opole.pl

www.opole.pl

Lokalizacja

Tagi

Znani Opolanie

Edmund Jan Osmańczyk